

**PEDAGOGIK TADQIQOTLAR MUAMMOSI:
MAVZU TANLASH VA ASOSLASH**
ПРОБЛЕМА ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ИССЛЕДОВАНИЙ:
ВЫБОР И ОБОСНОВАНИЕ ТЕМЫ

THE PROBLEM OF PEDAGOGICAL RESEARCH:
TOPIC SELECTION AND JUSTIFICATION

NamDU magistri - Axmedova Gulnoza Raxmonjon qizi

Annotatsiya: Ushbu maqolada pedagogik tadqiqotlar muammosi, uning mavzu tanlash va asoslash jarayoni o'rganilgan. Pedagogik tadqiqotlar ilmiy faoliyatning muhim sohalaridan biri bo'lib, ilmiy izlanishlar natijalari o'qituvchilarning metodik faoliyatiga va ta'lim tizimining samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Mavzu tanlash pedagogik tadqiqotlarning muvaffaqiyatli bo'lishining asosi hisoblanadi. Maqolada pedagogik tadqiqotlarda mavzu tanlashning ahamiyati, uning ilmiy asoslari, mavjud muammolar va ularni hal etish usullari tahlil qilingan. Tadqiqotlar uchun mavzu tanlashda ilmiy yondashuv va amaliy ehtiyojlarning uyg'unligi zarurligi ko'rsatilgan.

Kalit so'zlar: pedagogik tadqiqotlar, mavzu tanlash, ilmiy asoslash, ta'lim tizimi, ilmiy izlanishlar, metodika, ta'lim yondashuvi, amaliy ehtiyojlar, ilmiy faoliyat.

Аннотация: В данной статье рассматривается проблема педагогических исследований, а также процесс выбора и обоснования темы. Педагогические исследования являются важной областью научной деятельности, результаты которых непосредственно влияют на методическую работу учителей и эффективность образовательной системы в целом. Выбор темы является основой для успешности педагогических исследований. В статье анализируются важность выбора темы для педагогических исследований, её научные основы, существующие проблемы и способы их решения. Подчёркивается необходимость гармоничного сочетания научного подхода и практических потребностей при выборе темы для исследования.

Ключевые слова: педагогические исследования, выбор темы, научное обоснование, образовательная система, научные исследования, методика, образовательный подход, практические потребности, научная деятельность.

Abstract: This article discusses the problem of pedagogical research, as well as the process of selecting and justifying a topic. Pedagogical research is an important area of scientific activity, the results of which directly affect the methodological work of teachers and the overall effectiveness of the education system. The selection of a topic is the foundation for the success of pedagogical research. The article analyzes the importance of topic selection for pedagogical research, its scientific foundations,

existing problems, and ways to solve them. The need for a harmonious combination of scientific approach and practical needs in the selection of a research topic is emphasized.

Keywords: pedagogical research, topic selection, scientific justification, education system, scientific research, methodology, educational approach, practical needs, scientific activity.

Kirish

Pedagogik tadqiqotlar zamonaviy ta'lim tizimining rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Ular o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish, ta'lim metodlarini takomillashtirish va ta'lim jarayonining samaradorligini yaxshilashga xizmat qiladi. Tadqiqotlar muvaffaqiyatli bo'lishi uchun, ular uchun to'g'ri mavzu tanlash juda muhimdir. Mavzu tanlash faqat ilmiy yondashuvga asoslanmasdan, balki amaliy ehtiyojlarga ham javob berishi kerak. Shu sababli, pedagogik tadqiqotlarning samaradorligini ta'minlash uchun mavzu tanlashning ilmiy va amaliy jihatlari tahlil qilinishi lozim.

Mavzuning dolzarbligi:

Hozirgi kunda ta'lim tizimida yuz berayotgan o'zgarishlar va yangi pedagogik yondashuvlarning joriy etilishi pedagogik tadqiqotlarning ahamiyatini yanada oshirmoqda. Mavzu tanlashda to'g'ri ilmiy asoslarni ishlab chiqish va amaliy ehtiyojlarga moslashtirish o'qituvchilarning metodik ishlanmalarini va ta'limning samaradorligini yaxshilashda katta ahamiyatga ega. Mavzuni noto'g'ri tanlash esa tadqiqotning muvaffaqiyatsiz bo'lishiga olib kelishi mumkin. Shu boisdan pedagogik tadqiqotlarda mavzu tanlashning dolzarbligi va uning ilmiy asoslanishi ayniqsa ahamiyatlidir.

Adabiyotlar tahlili:

Pedagogik tadqiqotlarda mavzu tanlash va asoslash masalasi keng qamrovli yo'nalish hisoblanib, mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy adabiyotlarda yoritilgan. Jumladan, Yudina O¹. – pedagogik tadqiqotlar olib borishda mavzuning tanlanishiga qo'yiladigan talablar va unga ta'sir etuvchi omillar haqida, Загвязинский В.И.² – tadqiqotlarda tanlanadigan mavzularning turkumlar hamda yo'nalishlarga ajratgan holda tanlanishini va uning metodologiyasi haqida O'.Asqarova, Z.Qoraboeva, M.Samidjonova³lar – pedagogik tadqiqotlar muammosi

¹ Юдина О. Методология педагогического исследования: учебное пособие /О.И.Юдина; Оренбургский гос.ун-т. -Оренбург : ОГУ, 2023-141 с

² Загвязинский В.И., Атаханов Р. Методология и методы психолого-педагогического исследования: М.; Академия 2025г. 135 ст.

³ O'.Asqarova, Z.Qoraboeva, M.Samidjonova., МАКТАБГАЧА ТА`ЛИМ МЕТОДОЛОГИЯСИ-о'quv qo'llanma. 2020-149 bet

haqida, Ismoilova G.A., Sayfullayeva S.N.⁴lar – *zamonaviy pedagogik tadqiqotlarning bugungi kundagi ahamiyati* haqida o'zlarining ilmiy ishlarida yoritishgan. Bizning fikrimizcha mavzuning aktualigi hamda har bir yosh tadqiqotchining o'z ilmiy ishini boshlashdan oldin to'qnashadigan bu muammoni yanada oydinlashtirish tanlangan mavzuning dolzarbligi belgilaydi.

Metodlar:

Maqolada pedagogik tadqiqotlar uchun mavzu tanlash va asoslash jarayoni quyidagi metodlar yordamida o'rganildi:

1. **Adabiyotlar tahlili:** Mavzu bilan bog'liq ilmiy manbalarni o'rganish va tahlil qilindi.
2. **Kontent tahlili:** Tadqiqot mavzularining zamonaviy pedagogik muammolar bilan bog'liqligini aniqlandi.
3. **Solishtirish metodi:** Turli pedagogik tadqiqotlar mavzularining ta'lim tizimiga qo'shgan hissasini solishtirildi.

Natijalar:

Tadqiqotlar natijasida pedagogik tadqiqotlar uchun mavzu tanlashda va uni asoslashda quyidagi asosiy omillar aniqlandi:

1. **Ilmiy asoslash:** Mavzu ilmiy nuqtai nazardan to'g'ri asoslanishi zarur. Bu mavzuning dolzarbligini va zamonaviy pedagogik muammolarni qamrab olishini ta'minlaydi.
2. **Amaliy ehtiyojlar:** Mavzu tanlashda ta'lim tizimidagi amaliy ehtiyojlar, o'qituvchilarning metodik yondashuvlari va o'quvchilarning o'ziga xos xususiyatlari hisobga olinishi kerak.
3. **Innovatsion yondashuvlar:** Zamonaviy pedagogik tadqiqotlar innovatsion yondashuvlar va metodlarni qo'llashga asoslanishi lozim.

Munozara:

Pedagogik tadqiqotlar mavzusini tanlashda ilmiy va amaliy jihatlar orasida muvozanatni saqlash qiyin bo'lishi mumkin. Har qanday pedagogik tadqiqotning asosiy komponentlari uning amalga oshirilish jarayonida – bu muammo, mavzu, dolzarbligi va boshqalar hisoblanadi⁵. Shuningdek, muammo qanchalik aniq ifodalangan bo'lsa va tadqiqotning obyekti ajratilgan bo'lsa, mavzuning amaliy va ilmiy dolzarbligi ko'rsatilgan bo'lsa, tadqiqotchi o'zi qanday qilib birinchi marta bu ishni bajarganini va uning aniq ilmiy hissa qo'shishini yanada aniqroq tushunadi. Bu joyda pedagogik tadqiqotning asosiy komponentlarini ko'rib chiqish talab etiladi.

⁴ Ismoilova G.A., Sayfullayeva S.N., Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarning bugungi kundagi ahamiyati/ International Scientific and Practical Conference/ May 15, 2024

⁵ Юдина О. Методология педагогического исследования: учебное пособия /О.И.Юдина; Оренбургский гос.ун-т. - Оренбург : ОГУ, 2023-141 с

1-chizma. Pedagogik tadqiqotlarning asosiy komponentlari

Muammo va mavzuning tanlanishi sohadagi faoliyatning debochasi hisoblanib, ilmiy ishning kelgusidagi raqdirini hal qiladi, Albatta? ba'zi tadqiqotchilar faqat ilmiy yondashuvni afzal ko'rishsa, boshqalari amaliy masalalarni hal qilishni asosiy maqsad sifatida ko'rishadi. Biroq, muvaffaqiyatli pedagogik tadqiqotlar uchun ilmiy asoslar bilan birga amaliy ehtiyojlarni ham hisobga olish zarur. Shuningdek, pedagogik tadqiqotlarda innovatsion yondashuvlarning qo'llanilishi ta'lim tizimining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa:

Pedagogik tadqiqotlar zamonaviy ta'lim tizimining rivojlanishida va ta'lim jarayonining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Tadqiqotlar muvaffaqiyatli bo'lishi uchun mavzu tanlash jarayoni aniq ilmiy asosga ega bo'lishi kerak, ammo amaliy ehtiyojlarni ham inobatga olish zarur. Mavzu tanlashda ilmiy yondashuv bilan birga, ta'lim tizimidagi amaliy ehtiyojlar, o'qituvchilarning metodik yondashuvlari va o'quvchilarning xususiyatlari hisobga olinishi lozim.

Maqolada pedagogik tadqiqotlar uchun mavzu tanlashning dolzarbligi, ilmiy asoslanishi va amaliy ehtiyojlarga moslashuvining ahamiyati ko'rib chiqildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, muvaffaqiyatli pedagogik tadqiqotlar uchun innovatsion yondashuvlar va metodlarni qo'llashning zarurligi ta'lim tizimining rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shuningdek, ilmiy va amaliy jihatlar orasida muvozanatni saqlash tadqiqotning muvaffaqiyatli bo'lishining asosiy omilidir.

Takliflar:

Pedagogik tadqiqotlarning muvaffaqiyatiga erishish uchun ularning ilmiy asoslari bilan birga, amaliy ehtiyojlarni ham hisobga olish va zamonaviy pedagogik muammolarni qamrab olish zarur. Shunday qilib, to'g'ri mavzu tanlash nafaqat ilmiy yondashuvlarni, balki amaliy masalalarni hal qilishni ham ta'minlaydi va ta'lim tizimining rivojlanishiga katta hissa qo'shadi.

Yuqoridagilarni inobatga olib quyida sohani rivojlantirish uchun takliflarni keltiramiz:

1. Pedagogik tadqiqotlar muvaffaqiyatli bo'lishi uchun ilmiy yondashuvlar bilan birga, amaliy ehtiyojlar ham hisobga olinishi kerak. Shuning uchun o'qituvchilar va ta'lim tizimining real ehtiyojlari asosida mavzu tanlash zarur.

2. Zamonaviy pedagogik tadqiqotlar innovatsion yondashuvlarni va metodlarni qo'llashga asoslanishi lozim. Tadqiqotchilar zamonaviy texnologiyalar va metodologiyalarni o'z ishlarida qo'llashlari kerak.

3. Ta'lim tizimida yuz berayotgan o'zgarishlar va yangi pedagogik yondashuvlar, shuningdek, jamiyatdagi ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar pedagogik tadqiqotlarning dolzarbligini belgilovchi omillar sifatida e'tiborga olinishi lozim.

4. Tadqiqotlar faqat ilmiy muammolarni yechishga qaratilgan emas, balki ular ta'lim jarayoniga bevosita ta'sir ko'rsatadigan amaliy echimlarni ham taklif etishi kerak. Tadqiqot natijalarini amaliyotga tatbiq qilish orqali ta'lim tizimi samaradorligini oshirish mumkin.

5. Yosh ilmiy tadqiqotchilarni pedagogik tadqiqotlarga jalb qilish, ularga ilmiy faoliyatni boshlash uchun zarur ko'nikmalarni oshirish, ilmiy ishlarni boshlashda mavzu tanlashning ahamiyatini tushuntirish zarur.

6. Tadqiqot mavzusining dolzarbligini aniqlashda aniq mezonlarga asoslanish va har bir tadqiqotning ilmiy va amaliy hissa qo'shishini belgilash kerak.

7. Ta'lim tizimidagi o'zgarishlarga va yangi pedagogik tendensiyalarga mos ravishda tadqiqot mavzulari yangilanib turishi kerak. Bu esa pedagogik tadqiqotlar samaradorligini oshiradi va ta'lim tizimining zamon bilan qiyoslashuvini ta'minlaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Юдина О. Методология педагогического исследования: учебное пособия /О.И.Юдина; Оренбургский гос.ун-т. - -Оренбург : ОГУ, 2023-141 с– Litres, 2016. <https://scholar.google.com>
2. Загвязинский В.И., Атаханов Р. Методология и методы психолого-педагогического исследования: М.; Академия 2025г. 135 ст. <https://f.eruditor.link/file/341012/grant/>
3. O'.Asqarova, Z.Qoraboeva, M.Samidjonova., МАКТАБГАЧА ТА'LIM METODOLOGIYASI-o'quv qo'llanma. 2020-149 bet
4. Ismoilova G.A., Sayfullayeva S.N., Zamonaviy pedagogik tadqiqotlarning bugungi kundagi ahamiyati/ International Scientific and Practical Conference/ May 15, 2024/<http://kspi.uz>